Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXII Ч. 71. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 14-го КВІТНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, APRIL 14, 1954. No. 71. VOL. LXII.

ОПЕНГАЙМЕР ПРИПИНЕНИЙ В УРЯДУВАННІ В КОМІСІЇ АТОМОВОЇ ЕНЕРГІЇ

ЙОГО ПІДОЗРІВАЮТЬ В НЕЛЬОЯЛЬНОСТІ ДО ЗДА; ЗАБОРОНЕНО ЙОМУ ДОСТУП ДО ТАЄМНИЦЬ АТОМОВОЇ Й ВОДНЕВОЇ БОМБИ

Вашингтон. — Д-ра Дж. Роберта Опенгаймера припинено в урядуванні і проти нього ведеться слідство, бо підозрівають його в нельояльності до ЗДА. Д-р Опенгаймер керував працями над продукцією першої атомової бомби в фабриці в Лос Аламос в Н. М. під час другої світової війни, а тепер мав доступ до всіх таємних інформацій про продукцію атомової і водневої бомби. Одночасно з припиненням йому заборонено доступ до важливих урядових документів. Слідство веде голова Ради Безпеки Комісії Атомової Енергії бувший секретар армії Гордон Ґрей. Президент Гаррі Труман ще 1952 року не іменував Опенгаймера головою Генерального Дорадчого Комітету при Комісії Атомової Енергії, коли його поінформувало ФБІ про те, що Опенгаймер запідозрений в льояльності до ЗДА. Опенгаймер був дорадником державного і оборонного департаментів, дорадником Крайової Ради Безпеки для справ озброєння, Крайової Цивільної Оборони та дорадником, як користуватися атомовою зброєю в боротьбі наземних військ. Йому ставлять такі закиди. 1. Що він мав зв'язки з комуністами при кінці 30 і на початку 40 років, в тому із своїм братом Френком та його дружиною. Що він залюбився був у комуністці, і пізніше одружився з бувшою комуністкою та що давав гроші на комуністичні цілі від 1940 до 1942 року. 2. Він затруднював комуністів в атомовій фабриці в Лос Аламос під час війни. 3. Дав суперечні зізнання ФБІ в справі своєї участи на комуністичних зборах на початку 1940 років. 4. Відкинув пропозицію видати таємницю про атомову бомбу аґентам СССР, але повідомив про це уряд аж кілька місяців пізніше. 5. В 1949 році Опенгаймер гостро противився продукції водневої бомби, коли він був науковим дорадником Комісії Атомової бомби. Сам Опенгаймер заперечує своє членство в комуністичній партії. Він твердить, що провадив життя кабінетного науковця, цікавився літературою, мистецтвом і наукою та навіть не читав часописів. Але признається, що коли вибухла війна в Еспанії, то він підтримував еспанських комуністів, бо він проти диктатури. Він не заперечує наукових і філософічних симпатій до комунізму, але одночасно твердить, що під час війни він залишив ці ілюзії. Виступав проти продукції водневої бомби із чисто гуманних причин. Він займав такі становища, що міг знати найбільші таємниці, які відносяться до безпеки країни.

Пропонує зменшити державні видатки на 8 більйонів долярів

Вашинґтон. — Голова Приватного Комітету в справах федеральної податкової політики, бувший підсекретар в департаменті скарбу Росвел Марджіл, заявив, що державні видатки можна зменшити на 8 більйонів долярів, не порушуючи основних видатків на оборону. Тоді, сказав він, можна б було мати федеральний бюджет без дефіциту. Маджіл пропонує, щоб уряд передав деякі ділянки своєї діяльности приватним підприємствам — на приклад, видатки на використання атомової енерґії на мирні цілі, а також припинив здійснювання деяких пунктів своєї програми, які не є конечні. Маджіл пропонує не збільшувати суму, звільнену від оподаткування, тільки щоб зменшити податкові ставки, а натомість збільшити „автоматичні" податки, тобто податки від продажу, з тим, щоб платили їх не роздрібні продавці, а промисловці. Одначе, пропозицію Маджіла здійснити важко, бо приватні фірми покищо не хочуть братися за дослідну працю над атомовою енерґією, бо вона надто дорога і довший час не даватиме прибутків.

Голл запевняє, що Айзенгавер кандидуватиме в 1956 році

Вашинґтон. — Голова Крайового Республіканського Комітету, Лїонард В. Голл, промовляючи через радіо, заявив, що він певний, що президент Айзенгавер кандидуватиме на президента в 1956 році. Подібні заяви склали й інші республіканські політики, але сам президент відмовився сказати будь-що в цій справі. Гол твердив, що розходження в Республіканській Партії в зв'язку з діяльністю сенатора МекКарті не такі великі, як твердять особи, які хотіли б справою МекКарті відвернути увагу уряду від здійснювання урядової програми. Голл відмовився говорити про конфлікт МекКарті з представниками армії, бо цією справою займається Сенатська Постійна Слідча Підкомісія. Республіканські політичні кола вірять, що в найближчих виборах велику ролю гратиме віце-президент Ричард М. Ніксон.

В АМЕРИЦІ

● **В Нюаркському музеї** відкрито виставку, на якій будуть експоновані хрести від XVI віку аж до найновіших часів. На цій виставці можна бачити хрести різних народів і племен.

● **Рада Учителів Каліфорнійського стейту**, яка об'єднує 70,000 членів, вирішила, що вчителі повинні „розвивати в своїх учнях релігійне почуття, як фактор нашої культури". Учителі мусять також дбати про те, щоб учні брали живішу участь в релігійному житті".

● **Крайова Ляборторія** в Шікаґо сконструювала 10-фунтовий апарат Рентґена, який має силу 100,000-вольтової машини. Цей апарат діє без електрики, бо він черпає силу з малого циліндра з тулію, що важить всього лише одну п'яту грама (один ф. має 453 гр.).

● **Сильні вітри та довга посуха** пошкодили в південно-західних стейтах 16.000.000 акрів управної ріллі. Вітри забрали родючу частину землі. Департамент рільництва думає про те, як охоронити ґрунт від посухи, яка щокільканадцять років повторюється.

● **З Крайового Інституту** для лікування пістряка повідомляють, що на боротьбу з цією недугою уряд і поселення витрачають кожного року 12 мільярдів долярів. Це — в чотири рази більше, як 20 років тому.

● **Голова Американської Федерації Праці**, Джордж Міні, пропонує підвищити вклад на соціяльне забезпечення з 2% до 2.5% як від робітників, так і від працедавців. Він домагається, щоб вкладки на соціяльне забезпечення платилось від заробітку аж до 6,000 долярів річно (тепер платиться тільки до 3,600 долярів).

● **Сенатор Гюберт Г. Гомфрі** закликає робітників, щоб вони вимагали від уряду не зменшувати допомоги фармерам, бо інакше, каже він, уряд звернеться і проти робітників.

ПОНАД 300 УКРАЇНСЬКИХ ПИСАНОК НА ВИСТАВЦІ В МЕЙСІ

Ню Йорк. — Понад 300 найбільш артистичних українських писанок заповнили три виставові вікна в найбільшому департаментальному торговельному домі метрополії, широковідомому в цілій країні Мейсі. Навряд чи ці малі архитвори типового українського мистецтва могли дістати кращу рекляму, ніж на цій виставці в передвеликодньому часі. Виставку влаштовано старанням „дівчини з помислами", як назвав директор п. О. Дмитрів, яка працює в Мейсі на становищі „старшого керівника" (сініор екзекутів) у відділі „кращої спортової ноші". Цю її ідею допоміг зреалізувати Український Конгресовий Комітет, признавши відповідні фонди на придбання писанок. З рамені УКК зайнялась цією справою друга „дівчина з помислами", п. Елинора Кульчицька, секретарка в УКК. Всі писанки доставив поспішним темпом та з повним розумінням важливости цієї виставової імпрези „Базар" з Филаделфії. Біля прекрасно влаштованих виставовок є відповідне вияснення, в якому сказано, що писанки — це народне мистецтво „старої України, що вони символізують радість Великодня та що вони прикрашувані ручно". Десятки тисяч людей оглядають цю виставку кожного дня, а Мейсі не може „обіганатися" від усних і телефонічних запитів за вияснennями в цій справі. Виставку відкрито минулого тижня й вона потриває до найближчої, Великодньої в американців п'ятниці.

ПІДГОТОВКА ДО ЮВІЛЕЙНОГО ФЕСТИВАЛЮ УНС ВХОДИТЬ В КІНЦЕВУ СТАДІЮ

Ню Йорк. — Підготова до великого ювілейного фестивалю Українського Народного Союзу з нагоди його 60-річчя входить у свою кінцеву стадію — як це виявила проба першої дії опери Лисенка „Майська ніч" (Утоплена). Фестиваль відбудеться, як відомо, в Карнеґі Голл в неділю, 16-го травня. Проба минулого понеділка, що відбулася в Народному Домі, була першою „генеральною пробою", з участю співаків і танцюристів та з визначенням акції. Проби веде диригент Метрополітального Хору, що приготовляє цю частину імпрези, п. Степан Марусевич, разом з п. Ольгою Дмитрів, загальним музичним керівником імпрези. Режисерує дир. Йосип Гірняк, що мав великі симпатії в цій метрополітальній групі. Танцями керують пп. Іван Фліс, Володимир Бакад і д-р Роман Петріна. В понеділок метрополітальна група, ядро якої становить тут народжена молодь, привітала ще одного свого давнього приятеля з-поміж новоприбулих, артиста Михайла Мороза, що подібно, як інж. Богачевський зі своїми синами, д-р Мацьків та низка інших, так практично й успішно здійснюють співжиття наших громадян різних походжень. Такі генеральні проби тепер уже відбуватимуться кожного понеділка, а кожної середи, починаючи від наступної, також відбуватимуться спільні проби Об'єднаних Хорів метрополії, що під проводом п. О. Микитюка, диригента „Думки", приготовляють до фестивалю кантату Кишакевича „Катерина". Тим часом з Комітету повідомляють, що білети на імпрезу вже майже розпродані.

У ЧЕРВНІ ВІДБУДЕТЬСЯ ФУТБОЛЬНИЙ ТУРНІР НА „СОЮЗІВЦІ"

В суботу і неділю, в днях 19 і 20-го червня, відбудеться на „СОЮЗІВЦІ", вакаційно-відпочинковій оселі Українського Народного Союзу біля Керґонксон, Н. Й., футбольний турнір за українське футбольне мистецтво Північного Сходу. Турнір спонзорує Український Народний Союз, а організацією турніру займається редактор спортової сторінки в „Свободі" п. Роман Лисняк.

Проєкт про зміну закону МекКаррана-Волтера

Вашинґтон. — Три республіканські сенатори і три республіканські конґресмени внесли законопроєкт на зміну теперішнього іміґраційного закону МекКаррана-Волтера. Цей законопроєкт передбачає такі зміни в іміґраційному законі, який тепер зобов'язує. 1. Призначування невикористуваних квот із тих країн, з яких не прибувають нові іміґранти — тим країнам, що мають занизькі квоти. 2. Підвищення теперішніх квот для країн східньої і південної Европи; розподіл квот між окремі країни повинен відбуватися на основі стану з 1950 року, а не з 1920 року. 3. Зміни в законі МекКаррана-Волтера в дусі пропозицій президента Айзенгавера. Ці всі зміни йдуть в користь майбутніх іміґрантів, але в політичних колах панує переконання, що немає надій на прийняття цього законопроєкту, який є одним із багатьох законопроєкттів, що їх вже внесено до Конґресу. Автор теперішнього іміґраційного закону Пет МекКарран заявив, що він поборюватиме новий законопроєкт. Також сенатор Воткінс заявив, що, на його думку, закон МекКаррана-Волтера добрий, і не треба його змінювати.

Радарова сітка проти півночі

Вашинґтон. — Автоматична радарова сітка, яка має повідомляти про ворожий налет через Північний бігун на Канаду й ЗДА, — має коштувати один більйон долярів, і буде готова в 1957 році. Ця нова радарова сітка повідомлятиме за кілька годин наперед про вилет ворожих літаків. Вона буде розміщена на далекій півночі Канади і триматиме зв'язок із теперішніми радаровими сітками на Алясці і Ґренляндії та з сіткою, що знаходиться між Лябрадором і Британійською Колюмбією.

Цивільна оборона — предмет навчання в школах

Ню Йорк, Н. Й. — Директор Цивільної оборони Ню Йорку домагається, щоб цивільна протилетунська оборона була запроваджена як предмет навчання в публічних, приватних і парафіяльних школах. 60,000 учителів народних і середніх шкіл вже дістали 112-сторінковий підручник, в якому генерал-ляйтенант С. Р. Гюбнер з'ясовує ролю вчителів в підготові до цивільної оборони. Тільки навчанням дітей у школі про атомову небезпеку — зазначає ген. Гюбнер — можна освідомити населення і підготовити його до можливої небезпеки. Цивільна оборона не повинна бути окремим предметом навчання в школі, але її треба вчити в рямках інших предметів, таких, як наука про громадянство, охорону здоров'я. фізичне виховання та природничі науки. В середніх школах цивільної оборони треба навчати рівнобіжно з відповідними предметами, наприклад на лекціях про організацію громади можна подавати відомості про способи евакуації населення під час летунського налету, а на лекціях про домашнє господарство вчити про поведінку вдома під час летунської небезпеки. Цей підручник складено на основі трирічних студій, які перевів комісар виховання Луїс А. Вилсон та його асистент Едвін Р. Ван Клік.

РУМУНІЯ ЗВІЛЬНИЛА ДВОЄ ДІТЕЙ ШАНТАЖОВАНОГО ГРОМАДЯНИНА ЗДА

В. С. Ґеорґеску і його дружина з фотографією своїх синів: Петра і Константина

Румунський уряд звільнив двох молодих синів натуралізованого американського громадянина Валерія Ґеорґеску, що його комуністи хотіли приєднати до шпигунської роботи під загрозою, що в противному випадку згинуть його діти, залишені тимчасово у Румунії. Валерій Ґеорґеску оприлюднив цей комуністичний шантаж, а сам президент Айзенгавер звернувся був до румунського уряду з проєбою звільнити дітей Ґеорґеску. Румуни погодились на це і в останній понеділок Валерій Ґеорґеску зустрів своїх синів, 19-літнього Константина й 15-літнього Петра, на мюнхенському летовищі, куди вони прилетіли з Букарешту. Ґеорґеску був свого часу управителем копалень нафти в Румунії, власности американської компанії Стандарт Ойл Компані. Коли він з дружиною приїхав у 1947 році на 2 місяці до ЗДА, румунський уряд позбавив його румунського громадянства, не дозволяючи одночасно його малолітнім синам виїхати до батьків. Потім перший секретар румунської комуністичної амбасади в ЗДА Замбеті предложив батькові світлини його дітей і листа від старшого сина: „Тату, зроби все, щоби нам допомогти", — шантажуючи батька долею його дітей і намовляючи стати комуністичним шпигуном. Але батько доніс про це американській владі й оприлюднив всю справу.

Тіто прибув до Туреччини

Істанбул. — Маршал Тіто, диктатор Юґославії, прибув на юґославському навчальному кораблі „Ґалеб" до Істанбулу, де його привітали турецький міністер закордонних справ, ґубернатор Істанбулу, командувач турецьких збройних сил на Дарданельських протоках і юґославський амбасадор. У почоті Тіта, між іншими юґославськими високими урядовцями, є Коца Попович, державний секретар для закордонних справ. Тіто приїхав до Юґославії з своєю офіційною візитою. Задержавшись на короткий час в Істанбулі, Тіто з почотом від'їхав спеціяльним президентським поїздом до столиці Туреччини Анкари.

Департамент оборони проти кобальтової бомби

Вашинґтон. — Асистент секретаря оборони Доналд А. Кворлес заявив, що вже осягнено можливості збудувати кобальтову бомбу, яка спроможна нищити цілі континенти, однак, — сказав Кворлес — військовики не вірять, щоб кобальтова бомба могла бути доброю зброєю, бо її радіоактивність нищила б не тільки ворогів, але й приятелів. Впродовж 5-ох років ніхто не міг би ввійти до міста, на яке скинено кобальтову бомбу. — Кобальт подібний до олива, і абсорбує радіоактивність, а вітер зможе її розносити на всі сторони світу. — Представник державного департаменту заявив, що Японію повідомлено про те, що серія дослідів з водневою бомбою на Тихому океані закінчиться аж з кінцем червня цього року. Японський уряд невдоволений американською нотою, бо в ній нічого не сказано про те, які шкідливі наслідки можуть мати експльозії водневої зброї на японське риболовство.

Англо-іранський спір за нафту зближається до кінця

Вісім найбільших світових нафтових компаній створили один спільний концерн, до якого входить також Англо-Іранська компанія, що займалась експлюатацією нафти в Ірані. Після націоналізації іранських копалень нафти постав гострий спір з Англією. Тепер, після формальної ліквідації Англо-Іранської компанії, як суверенної фінансово-промислової організації, дальші переговори з іранським урядом веде новий спільний концерн. До Тегерану прибули вже, на запрошення іранського уряду, 22 репрезентанти цієї нової світової нафтової фінансово-промислової установи. Її головний творець, Герберт Гувер мол., дорадник Державного Секретаріяту в нафтових справах, перебував уже раніше в Тегерані, підготовляючи ґрунт для остаточного порозуміння в тому затяжному конфлікті.

РОЗМОВИ ДОЛЛЕСА В ЛОНДОНІ І ПАРИЖІ ПІД ЗНАКОМ ЄДНОСТИ ЗАХОДУ

Лондон. — На першому місці стоїть потреба устійнити спільний фронт у відношенні до комуністів на Женевській конференції, яка розпочинається вже 26 ц. м. — відповіли речники англійського уряду на пропозицію державного секретаря Дж. Ф. Доллеса вистосувати спільну перестрогу під адресою комуністичного Китаю. Водночас англійський уряд ствердив з притиском, що Англія є не менше З'єдинених Держав свідома небезпеки, яка грозить вільному світові на випадок перемоги комуністів у південно-східній Азії. Англія стоїть на становищі, що не треба нічим псувати шансів порозуміння з комуністами у Женеві щодо миру на Далекому Сході, але на випадок, як би це не вдалося, Англія готова приступити до спільної перестороги під адресою комуністичного Китаю і переговорювати про поширення оборонного бльоку у південно-східній Азії. Таке становище англійського уряду з'ясувалось впродовж дальших нарад державного секретаря Доллеса і його найближчих співробітників з англійським урядом. Ті наради спершу торкалися справ Близького Сходу, а саме загострення конфлікту між Ізраїлем і арабськими державами. Ця справа знаходиться тепер на денному порядку Ради Безпеки Об'єднаних Націй. Щойно після того розмови перейшли на індопозицію ЗДА вистосувати під китайську проблему й пропо адресою китайських комуністів різку перестрогу щодо їх допомоги індо-китайським партизанам. Наради Дж. Ф. Доллеса будуть продовжуватись після заповідженої вечері у прем'єра Черчила. У вівторок мав Доллес виїхати до Парижу, де тим часом виринула небезпека кризи уряду. А саме, члени уряду, приналежні до партії генерала Де Ґолля, загрозили димісією з приводу підписання на власну руку міністром закордонних справ Бідо вступного договору з Англією про затіснення співпраці з Францією на випадок ратифікування Францією західньо-оборонного пакту. Прем'єр Ляніель гадає залагодити справу урядовою заявою, що той договір з Англією мусить бути ратифікований разом з західньо-европейським пактом Оборонної Спільноти, отже тепер не є ще обов'язуючий. Щодо індо-китайської проблеми, то становище Франції є зближене до англійського, при чому — як повідомляють паризькі кореспонденти — французький уряд має запропонувати Доллесові три стадії порозуміння: 1) встановлення спільного фронту на Женевську конференцію, 2) на випадок її невдачі — вистосування гострої перестороги китайським комуністам і 3) заходи щодо створення коаліції для оборони південного Сходу Азії перед комуністичною загрозою.

Проголошено загальну мобілізацію у В'єтнамі

Сайґон. — Новостворений воєнний кабінет автономної індо-китайської провінції В'єтнам, на терені якої ведеться майже вся індо-китайська війна з комуністичними партизанами, проголосив загальну мобілізацію всього чоловічого населення у віці 21 до 25 років. Вона має бути переведена до 15 травня ц. р. У мобілізаційному декреті сказано виразно, що покликується до війська згаданих 5 річників для успішнішого поборення комуністів. В'єтнам нараховує коло 15 мільйонів населення. Скільки молодих людей новобранців повинно зголоситись на цей поклик уряду — цього не сказано. Водночас видано заборону виїзду з свого місця замешкання всім молодим людям у побірному віці, а також покликано до життя надзвичайні військові суди для карання дезертирів. Це перший мобілізаційний декрет В'єтнамського уряду за 7 років війни в Індо-Китаї.

Етлі визнає значення водневої бомби для справи миру

Лондон. — Голова англійської опизиційної Партії Праці, колишній прем'єр Етлі визнав, що винахід і продукція американцями водневої бомби може зробити Москву більш податливою для мирових переговорів. Однак він перестеріг проти омани, буцімто „водневою бомбою можна тримати у світі мир". Водночас він знову закликав зорганізувати конференцію між Черчилом, Айзенгавером і Маленковим, щоб вони погодились заборонити вживання атомової зброї і запровадили у світі „дійсний мир". — Учені фізики в СССР і сателітських країнах повели, на кивок з Москви, рух за забороною атомової і водневої бомби. До цього руху пристали різні партії в різних країнах, як напр. у Швеції, Японії, Англії і т. д.

В СВІТІ

● **30 совєтських шпигунів** заарештовано в Західній Німеччині. Вони займались шпигунською роботою спеціяльно у відношенні до західньо-альянтських військ. Західньо-німецька поліція стежила за „роботою" цих шпигунів п'ять місяців, аж поки приступила до масових арештувань. Головачем шпигунської групи був Альвін Розе, 43-літній німець з Східньої Німеччини, член тамошньої „Служби Безпеки".

● **Полк. Адіб Шішекл**, колишній диктатор Сирії, який наприкінці лютого ц. р., після перевороту, втік з Сирії до Савді Арабії, прибув до Каїро, а відтіль до Парижу, під прибраним прізвищем Мохаммед Адіс ель Гассан.

● **Большевики** знову захопили японський рибальський човен на морі поміж Японією і Сибіром. Про 7 рибалок, що були в цьому човні, як і про всіх інших, схоплених в подібних піратських випадках, жадних вісток немає.

● **Мохаммед Моссадек**, колишній прем'єр - диктатор Ірану заявив на розправі перед апеляційним судом, до якого він відкликався після засудження його на 3 роки в'язниці, — що він так охляв, що не всилі стояти. Моссадек проголосив був голодівку, домагаючись, щоб повний текст його промови в суді був видрукуваний в часописах. Прокуратор заявив, що Моссадек потайки, коли в'язнична сторожа не дивиться, їсть шоколяду і заживає вітамінові таблети.

● **Переговори Індії з червоним Китаєм** в справі забезпечення інтересів Індії в Тибеті, що його окупували китайські комуністи, припинено, бо комуністи вперто настоюють на „репатріяції" тибетських патріотів, які в 1950 р. втекли з Тибету до Індії.

● **35-літня дружина Раґіма Ганґоро**, пакістанського бандита, засудженого за вбивство двох осіб на смерть, зорганізувала озброєну банду з 100 осіб, які напали на в'язницю у Гайдерабад, де сидів її чоловік. Перед тим вона перепачкувала до в'язниці револьвер і амуніцію. Ранір Ганґоро втік з в'язничного будинку, але дальшу його втечу припинили наснажені електричним струмом дроти. Битва з бандитами тривала ще три години.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДОЛЛЕС У КЛОПОТАХ

З'єдинені Держави ще не мали такого „динамічного" секретаря стейту, яким є Джан Фостер Доллес. Він постійно „в русі", завжди з новими ідеями й пропозиціями, завжди щось виясьнює і на когось і на щось натискає.

Це теж причина, чому він так часто подорожує. Старий світ і старі дипломати, зокрема в Англії та Франції, не звикли до такого темпа. Через таку поведінку постає також враження, що Америка „босує" і „диктує", не рахуючись з почуваннями та інтересами своїх союзників, в першу чергу Англії та Франції. Це особливо наявне якраз тепер, коли Доллес натискає на „об'єднану перестерогу" червоному Китаєві та його диктаторові Мао збоку ЗДА, Британії, Франції, Австралії, Нової Зеляндії, Філіппін та Сіяму на випадок нової комуністичної аґресії в південно-східній Азії, чи військової допомоги комуністам в Індо-Китаю. Справа ця відбилася і в Конґресі, бож вона могла б означати для Америки таку саму війну, яка була в Кореї. Назагал ЗДА рішені за всяку ціну стримати в Азії комуністичну аґресію, навіть якби це мало довести до льокальної війни з червоним Китаєм. Одначе велике питання, чи вдасться Доллесові приєднати для цього політичні центри в Лондоні та Парижі і переконати їх, що пропонована ним „спільна перестoрога" рятує мир і спиняє одночасно поширення комуністичної диктатури в Азії.

В Англії питатимуть Доллеса, що буде, як комуністи не візьмуть до уваги накресленої „спільною перестoрогою" демаркаційної лінії, і чому натискати саме тепер, коли в Індо-Китаї наближається дощова пора і бойова акція буде й так припинена без усякої перестороги? Доражуватимуть пождати на вислід Женевської конференції. В Лондоні будуть теж за краще забезпечення Франції проти зросту німецької збройної сили, бо тоді вона скоріше приступить до Европейської Оборонної Спільноти, на яку Америка так дуже натискає.

Франція рішуче проти того, щоб „спільними перестoрогами" підкопувати Женевську конференцію. Вона вірить, що в Женеві прийде до ліквідації війни в Індо-Китаї, якщо тільки ЗДА не будуть ставити надто великої перешкоди в допущенні червоного Китаю до Об'єднаних Націй. Паризький кореспондент „Ню Йорк Таймсу" пише, що більшість французів вірить, що Маленков „щиро" хоче замирення в Азії та в цілому світі, а „брутальна" перестoрога, яку пропонують ЗДА, може тільки пошкодити кремлівським мировим замірам. Американську „об'єднану перестoрогу" вважають „воєнним риском", а не „дипломатичною погрозою".

В Італії побоюються, що коли Америка надто заанґажується в Азії, тоді вона менше допомагатиме у вирішуванні европейських проблем і, очевидно, менше призначатиме грошей на ратування Европи.

С. Л. Золцберґер, який звичайно добре інформує про европейські настрої, пише, що Европа вже „стала на ноги" і як така щораз більше дає Америці зрозуміти, що їй вже досить „американського лідерства". Генерал де Голь дає це Америці раз-у-раз відчути. Він хоче, щоб Франція стала арбітром між ЗДА і СССР як „надпотугами". Золцберґер твердить, що „нове обличчя" Маленкова має більший успіх в Европі, ніж „нове обличчя" Доллеса, бо Кремль, змагаючи до цілі, більш „терпеливий" та „методичний". Захід Европи думає, що Маленков таки не хоче війни і змагає до згоди, зате в Америці ще більше думають тепер про війну, як у минулому.

Ми навели тільки дещо з теперішніх европейських настроїв, як їх змальовують американські кореспонденти. Проте все і, очевидно, багато більше, знає Доллес. Тому він вибрався до Европи ще перед Женевською конференцією, щоб особисто вияснити американську „негайну відплату" комуністам за нову аґресію, і чому саме тепер треба виступити з „об'єднаною перестoрогою". Щось він осягне, але не багато. Така є европейська опінія. Можливо це теж причина, чому ширяться чутки, що Доллес скоро уступить, це скоріше, ніж Черчил в Англії.

ДУМКИ ДО ШИРШОЇ УВАГИ

Недавно подала преса, що звичайний друкарський чортик став — зовсім не хотячи — причиною віддавна побажаної й очікуваної спільної акції двох наших громадських патріотичних організацій.

Це дуже вимовне. Значить, для нашого об'єднання вже не так багато треба трудів та заходів, і зовсім не є воно таке неможливе, як це дехто стверджує. Конкретно іде про спільний виступ двох націоналістичних відламів, які дотепер один одного поборювали, для відзначення 25-річного ювілею націоналістичного руху. Подія важлива, але все ж ця подія не загальнонаціонального значення. І для цієї події знайшлось зрозуміння і настільки громадського підходу, що привело до об'єднання. Ще й до того об'єднання таких двох відламів, які мають між собою незатерті порахунки та й непробачені провини.

І це ще більш вимовне. Бож навіть якщо ще закарбовані в серцях і пам'яті представників цих відламів давноминулі розгри, то перемогла думка про об'єднання перед їх спільною традицією, переміг розумний погляд, який тепер має вповні підстави перемогти. Колишні міжусобиці відбувались у розпалі війни, коли сильно горіли політичні амбіції та й можна було мати деякі ілюзії на їх заспокоєння. Переможний похід німецької армії міг підсувати, нехай і неоправдану, думку про деякі політичні комбінації, і в такій ситуації могли мати місце ті розгри, які — напевно — були ведені головно політичними амбіціями.

Та сьогодні інша ситуація. Сьогодні об'єднана акція має беззаперечно більше виглядів на успіх в демократичному західньому світі. Немає місця у західньому парляментарному світі на таку чи іншу комбінацію з симпатичнішою, чи милішою групою. Найбільша увага українській справі буде присвячена зі сторони західніх демократій лише тоді, коли цю українську справу обстоюватимуть одною консолідованою організацією всі українські політичні партії, групи і середовища.

Це не означає, що в українському політичному житті мусить прийти до цілковитого „зґляйхшальтування" — якщо спеціяльно ужити цього колись модного чужого слова. Саме демократія проти такого політичного зрівняння. Але для того і є політична організованість, щоб свої внутрішні справи, свої політичні розходження вигладжувати в українському парляменті, який створять усі українські партії і політичні групи, а назовні виступати одним зорганізованим фронтом. Це навіть добре для того, щоб уникнути стільки нерозумних смішних випадів, які маємо саме тепер змогу оглядати. В якійсь запеклій заїлості люди потратили голови та й вилущують публічно на сторінках газет всякі очорнення, наклепи й оскарження, не перебираючи в методах — аж до того, що подають до загального відома інтимні тексти (о, моральний упадку!) приватних листів колишніх заприязнених, а тепер розсварених однодумців.

А чейже ці справи можна було зовсім добре полаґодити на конференціях, у замкненому „парляменті" цих розсварених груп, щоб навіть перед самим українським громадянством не компромітуватись. Як це зуміли зробити ці два націоналістичні відлами для своєї внутрішньої цілі. Саме для своєї цілі і в цьому цей позитивний і радісний для нас усіх факт має своє — але. Бо якщо у цих двох відламів стільки розуму й поваги, щоб піти на спільну акцію перед величчю своєї політичної традиції, то чому ж тоді не вистачило цього розуму і волі у всіх перед маєстатом нашої спільної національно-державної традиції та й для її добра повести спільну акцію? Чейже нема між нами нікого, хто носить ім'я українця, щоб не починав нового державно-політичного періоду української традиції від Української Народної Республіки. Це записано в наших серцях, як символ віри, і цього не змінити.. І чому ж перед цим одним маєстатичним символом не можемо здобутись на той мужеський чин, щоб задля нього одного стати до спільної акції? Задля одної для всіх однаково великої ідеї: української державности.

Вступна стаття „Свободи" з дня 7 квітня ц. р. під назвою „Найпекучіша справа" подає, що в теперішніх обставинах найбільш реальною базою для зговорення українських політичних груп є Українська Національна Рада. Це тим більше, що остання сесія її пройшла так достойно. Чи ж це справді не благословенні слова для викресання українського політичного розуму в той наш час, коли групи сходять перед величчю своєї організаційної традиції і коли все — і загальна ситуація, і розум, і голос нашого серця — кличе до об'єднання в ім'я української державної ідеї?

Т.

„ОБОЛВАНІВАТЕЛІ"

В суботу і неділю, дня 3 і 4-го квітня відбулася в Ню Йорку спонсорована Американським Комітетом Визволення від большевизму конференція в справі академічної свободи в СССР.

Коли скінчилися урочисте відкриття і перша половина дискусії над „академічною свободою в СССР", то стало ясно, що ця дискусія провадиться, так би мовити в „родинному колі". Серед публіки були переважно українці, білорусини і росіяни. Українці та білорусини прийшли через те, що тут виступали їхні кандидати на чемпіонів, а останні, щоб подивитися, як будуть битися за свій титул недавні чемпіони: „експерти в справах СССР".

В цей перший день засідання, по обіді, виступали: професор І. Замша — економіка, проф. В. Гришко — право і проф. П. Ковалів — лінґвістика. Участь в дискусії, як наперед запрошені дискутанти, брали: І. Гольдман, Тімашев, Станкевич і інші.

Всі доповіді добре били в одну точку: жадної академічної свободи в СССР нема. Рядами вичитувано імена науковців, які за короткий час опинялися в „врагах народа", і не за якісь вчинки, а саме за свої наукові теорії. І кожний доповідач згадував, звичайно, велику низку українських чи білоруських учених, що згинули в Сибіру чи на далекій півночі.

Великою вадою у виступах наших науковців було те, що вони не читали доповідей самі, а читали за них інші особи, які, звичайно, не могли з відповідним підкресленням прочитати ці доповіді, та й до того ж, мабуть, перед тим не ознайомлювались з відчитуваним матеріялом. Особливо це треба сказати про доповідь проф. Замші, яку читав молодий чоловік, що під кінець, можливо, скорочуючись до встановленого часу, перегортав цілі сторінки, вибираючи з кожної по одному-два речення. Тільки проф. Ковалів сам прочитав свою доповідь, з добрим логічним наголосом і часом — з почуттям. На фактах він довів, як лінґвістична політика в СССР і навіть вживання російського альфабету для неросійських мов, змінювалася залежно від того, як змінювалася політика Кремлю супроти того чи іншого народу.

Всі три доповідачі робили великий притиск на русифікаційній політиці в Україні. Проф. Замша навів у своїй доповіді факти, як змінювалося в бюджеті України співвідношення сум, що їх Москва забирала собі, і сум, що лишалися на користь самої України. Молода людина, що читала його доповідь, навела цифрові дані тільки до 1927 року. Чи були в доповіді цифри, що показують дальше зменшення коштів, які лишалися з бюджету на витрати України — невідомо. Але й це роздрочило російських науковців, які вперто сиділи до кінця, чекаючи своєї тури. Українці, прослухавши реферати своїх науковців, задоволено почали розходитись, але ті, що походили трохи по фойє і посиділи в різних кутках залі — зрозуміли, що має відбутися ще одна „битва русских з кабардинцями".

І битва почалася. Щодо лінґвістики, то тут росіяни, звичайно, били на те, що мовляв, „мови малих народів" перебували в такому початковому стані, і розвивалися так важко, що не можна дивуватися, що „мова Пушкіна, Лермонтова і Толстого" забивала їх. Для ілюстрації опонент взяв білоруську мову і на прикладі слова „вода" доводив, що тут, мовляв, справа тільки у вимові, не згадуючи, що слово „вода" в усіх слов'янських мовах різниться тільки вимовою.

Але найбільше роздрочило „знавців" совєтських справ відокремлення, чи навіть тільки маленька спроба відокремити український бюджет від загальносовєтського, який в їх занафталінених головах, здається, все ще бюджетом „російського государства".

Особливо гаряче виступив один з росіян, що спочатку досить в коректній формі висловив свої думки по-англійськи, а потім звернувся до проф. Замші і заявив, що, для його вигоди, повторить все це по-російськи. Але в російській мові і тон і ставлення його раптом набрали манери й інтонації самопевного купчика, що намагається збити ціну на товари свого конкурента. Зміст його промови був приблизно такий: спочатку комуністи давали неросійським народам всі свободи, „попросту говоря, оболванівалі їх, а теперь оболванівают русский народ, і смотріте, щоб оні не оболванілі всєх нас!"

Хоч в словах цього росіянина була нібито перестoрога, але в голосі чувся захват тими, що зуміли „оболванити" всіх і вся. Фактично, то був самозахват, бо коли б не спільні, напружені зусилля російської еміґрації, і в першу чергу вчених і псевдовчених, що користуються в Америці такою пошаною, то, безперечно, розуміння совєтів, знання їх намірів, а значить і зовнішня політика Америки були б абсолютно інакші, і далеко корисніші для світу й вигідніші для самих ЗДА. Але „знавці совєтів" діяли піднесено, радісно й пробосво. Очевидно, більшість їх є проти комунізму, але в жадного не вистачить ні сміливости, ні сили волі здушити в собі радість від поширення російської імперії і визнати, що разом з нею шириться і комунізм, який ту саму імперію знищить. Виглядає, що коли за ними не стоїть престиж імперії, вони почувають себе нікчемними і ненавидять тоді весь світ.

Дискусія закінчилася на досить гістеричній ноті, коли проф. Тімашев раптом зі сльозою в голосі, закричав: „Гаспада! Єслі ви говоріте о національностях, то не забивайте сибірскоє золото. Я етот вопрос ізучал". Ніхто, здається, не зрозумів, що саме він хотів цим сказати, але перед внутрішніми очима встали сотні українських науковців, що копали й копають те прокляте золото на Колимі. І я згадав уривок з листа українського поета Драй-Хмари, що саме працював на золотих приїсках в Усть-Тасжная на річці Утиній. Ось що він писав додому: „Перші два дні працював на механічній одкачці, проштовхував тачки по трасі вниз. Наступні два тижні возив тачку. Останні два дні працював на річці, скидаючи гальку і торф у воду . . ." А пізніше Драй-Хмара писав: „Я не можу тобі писати. Якщо я не спочину, я падаю на роботі: і тоді мене підвішують. Ноги опухли . . ."

Нарід, що носить такі листи в пам'яті, не можна „оболванити", і він не дасть далі „оболвановати" інших. Бо якщо росіяни мають смак до смерти і самогубства, то ми, українці, не можемо витрачати на це нашу національну енерґію. Ми хочемо жити і хочемо дати іншим жити. Для того не сміє статися так, щоб червоні росіяни прийшли до ЗДА — хоч би вони й говорили „мовою Пушкіна". Часи, коли кожен російський „оболваніватель" мав вільну руку, скінчилися.

Л. Гайдай

ВІСЬ МОСКВА–ВАРШАВА–ПАРИЖ

Хто обсервує ходи совєтської політики, тому не важко було припускати, що після Берлінської конференції прийдуть збоку Кремлю такі потягнення, які будуть виразником ще більшого загострення холодної війни. І тому не випадково, що саме після згаданої конференції в ряді сателітних держав відбулися, або в найкоротшому часі відбудуться з'їзди компартії. Перший такий з'їзд відбувся в Болгарії, другий в Польщі, а в інших сателітних державах до них підготовляються. І саме на з'їзді польської компартії виявився найвиразніше зв'язок з Берлінською конференцією, а рівночасно з ходами совєтської закордонної політики. Бо не тільки Польща, але й цілий світ довідався з пресових повідомлень, що реченець з'їзду був призначений на 15-го січня ц. р., але в останній хвилині змінено дату на 10 березня ц. р., і то без подання будь-яких причин. Цілий апарат пропаґанди був наставлений на перший реченець, а зокрема преса була переповнена звітами про „понадплянові досягнення" різних промислових підприємств, колгоспів тощо.

Причиною відложення з'їзду польської компартії з 15 січня на 10 березня не могли бути господарські труднощі, бо вони є перманентні. Внутрішні непорозуміння (в компартії) теж не мали на це ніякого впливу, бо вони йдуть тільки так далеко, як дозволить „старший брат". Деякі персональні зміни у партійній верхівці, які довершено на з'їзді, — тільки формального характеру, і не мають ніякого значення. Тому одинокою причиною було очікування висліду Берлінської конференції, отже — якими шляхами піде Кремль в ділянці закордонної політики. Бо всі такі з'їзди — це тільки голосники совєтської політики та пропаґанди, яку награє кремлівський грамофон. А цей грамофон можна було пустити в рух щойно після Берлінської конференції.

Як відомо, після невдалих берлінських нарад, на яких Молотов запропонував був свій плян колективної безпеки Европи, а який був нічим іншим як відданням Европи на поталу червоного московського терору та імперіялізму, — наказано сателітам наставити свої голосники на плитку „колективна безпека Европи" „Made in Russia". І напередодні з'їзду польської компартії видав польський уряд заяву, в якій погоджується вповні з пляном Молотова та заповідає акцію переговорів з іншими країнами Европи, в цілі здійснення цього пляну. А він не новий. Комуністична пропаґанда видвигала його вже не раз в протиставленні до Атлантійського пакту та Спільноти Европейської Оборони. Як же ж уявляє собі Москва, а властне її сателіти зреалізування цього пляну?

Варшава твердить („Глос Люду" з 15. 3. 54), що найперше приступлять до цього пляну всі держави східнього бльоку, а опісля треба буде втягнути до нього і деякі західні країни, в першу чергу Францію. Замітне, що у різних заявах польського уряду вказується на Францію, як на історичного приятеля Польщі (дармащо буржуазної), а зокрема на те, що Франція найбільше заінтересована в недозброєнні Німеччини і що вона в першу чергу повинна цьому перешкодити. Провідник польської компартії Берут на згаданому з'їзді заявив, що „совєтський плян відкриває зовсім нові перспективи в боротьбі за безпеку Европи". Совєтські дипломати намагаються вдержувати тісні зв'язки з Парижем. А як оце повідомила німецька преса з Парижу (27. 3. 54) французький міністер зовнішніх справ, Бідо, прийняв на довшу розмову совєтського посла Віноградова. За урядовим повідомленням, темою розмови була „виміна думок про міжнародне положення". Неурядово твердять, що Віноградов звертав „приятельську" увагу на те, що дозброєна Німеччина — це стоголова гідра, яка в першу чергу проковтне Францію, а що „миролюбний" світ — це світ за залізною заслоною.

У зв'язку з монтуванням цієї осі, ведуть Совєти та їхні сателіти завзяту пропаґанду під кличем „Европа для европейців". Що ця пропаґанда йде повною ходою, видно з того, що Кремль запряг до неї „главного" трубадура Іллю Еренбурґа, спеца від воєнної та „мирної" пропаґанди. А що цей клич в людській мові означає повну ізоляцію Західньої Европи від ЗДА, та розбиття дотеперішніх та майбутніх зусиль в напрямі об'єднання вільного світу — про це горобці на дахах цвірінькають.

Світ бачив уже різні „осі", і кінець їх був невеселий. І хоча московсько-польські механіки стараються цю найновішу вісь в її слабих місцях (Східня Німеччина) латати, більше як певне, що й вона піде слідами своїх попередниць.

Нестор

КРУПП ЗДОБУВАЄ ЩОРАЗ НОВІ РИНКИ ЗБУТУ

Ессен. — Прізвище „Крупп" набуває давнього значення, як символ німецької промислової могутности. Головою родини Круппів, що є власником найбільших промислових закладів у Рурщині, є 47-літній Альфред Крупп, якого засудили були на 11 років в'язниці, як „воєнного злочинця", що підтримував своїм промислом нацистський режим. Його звільнили передчасно і він, знову очолюючи заклади Круппа, довів їх до такого високого стану, що вони викликали заяву англійського міністра фінансів Батлера про загрозливе суперництво німецьких особових і вантажних авт та різних машин на закордонних ринках, де досі панували англійці. Альянти наклали на Альфреда Круппа обов'язок перевести радикальну реорганізацію у своїх промислових закладах і обмежитись до фабрикації машин і авт без прав розпоряджатись сирівцями вугілля і сталі, що належали колись до його концерну. Ця реформа має бути переведена впродовж найближчих чотирьох років за законом про скасування картелів. Американські кореспонденти з Порур'я вважають, що Крупп розпочне боротьбу за скасування бодай частини наложених на нього обмежень. Він затруднює тепер 40,000 робітників, замість 160,000 перед другою світовою війною.

Іван Смолій

БАНДУРА

(Оповідання)

(9)

Від різкого руху і від цього окрику Оленка відхилилася вбік, наче від удару. Відступила злякано. Тепер стояли разом обидвоє з Яром, брат і сестра, стояло перед нею двоє чужих людей. Чужих і ненависних.

— Забери її звідси! — промовила тоді.

— Льоля! Я не розумію тебе, — заговорив тепер Яро. Під її проймаючим поглядом він замовкав і знову продовжував. — Я не розумію тебе. Я досі мовчав, слухав тебе і поступався. Але тепер скажу, ти дивна якась стала. Знаєш, що діється в нас. Ти не можеш стерпіти гри. Ти наче ненавидиш оцю мертву річ.

— Так! Ненавиджу!

— Чому? Адже колись ти так любила її. Ти тямиш наше перше знайомство, наші зустрічі. Згадай!

— Тямлю. І ненавиджу її сьогодні з тою самою силою, з якою ти любиш її. Ти не можеш жити без неї. Без мене може й міг би, не раз мене покидав, а без неї не можеш. Можеш?

— Льоля, що ти говориш?

— Ні, ти скажи, можеш? Якщо можеш, візьми її, візьми в руку оцю свою повірницю і вдар нею об залізо, щоб розсипалася на шматки. Бери! Удар нею. Тоді повірю, що можеш жити без неї. Ну?

— Льоля! Ти як навіжена стала. І чого ти не вигадуєш! Хіба одне з другим має якийсь зв'язок? Кожна людина любить щось, якусь розвагу. Я ж люблю музику. А цей інструмент дає мені найбільше радости. Це все.

— Слова — обман. Ти ось візьми. Розбий її. Довго вже нажилася, мертвим служачи. Не хочу її в своїй хаті. Розбий!.. Ні, ти не зробиш цього. Твоє серце здригається на саму думку про такий вчинок, як здригнулась би я, коли б хто сказав мені вдарити голівкою цієї дитини. Так забери її звідси, нехай не бачу її.

— О, Боже! Який жах! — заговорила Оленка, а її великі, добрі очі забриніли сльозами. — Що діється між вами? Я згадую, як ви зійшлися вперше, які близькі й дорогі були одне одному. Яка зміна! Яро — він же так любить тебе, Льоля, так завжди хвалить тебе. І невже ж таке непорозуміння через дрібницю? Він поїхав би тільки на одну днину. Я побуду з тобою той час, поможу у всьому. У нього багато приятелів, його просять, запитують, що сталося з ним. Блиснув як талант, такий успіх, розголос . . . І наче під землю запався, ніде більше не показується. Не можна ж так. Він би, Льоля, тільки на одну днину, на завтрішній вечір . . .

— Добре. Нехай іде собі. Це буде його вибір між нею і мною та дитиною.

— Льоля, чому ти так кажеш? Хіба одного з другим не можна поєднати?

— Ні! Ніколи!

— Льоля! — це був його останній поклик. Він вклав в нього всю свою непомірну ніжність і любов, він стояв перед нею, склавши благально руки, ніби розуміючи, що тут рішається вся їх доля.

Це була мить, коли вона завагалася, коли здавалося не устоїться перед його проханням. Вона наче побоялася тоді своєї поразки.

— Я сказала: або-або! — промовила вона, відвернувшись і залишаючи їх обидвоє.

Він покорився їй тоді. Плачучи вийшла від них Оленка. Бандура опинилася в кутку за шафою з одягом. Він не торкнувся її більше; даремно значила вона її, переплутуючи стяжки.

Потім христили дитину. У костелі. Хоч син, але вона цього бажала, неуступлива, вперта. Старий Корж прийшов, він рідко заходив до них, а тоді прийшов. Тета Клявдія саме причепурила малого, убравши пишно, з усією розтратністю бездітної діви. Карета вже ждала перед фірткою.

А старий Корж важко дивився на неї і мовчав.

— Дочко! — промовив. — Як же це? І по людському і по божому закону цю дитину треба б в церкві христити. Гріх на тебе за твоє насилля.

А тета Клявдія вже йшла з дитиною, вже сідала в карету. Ждали тільки на неї. І вона пішла, не відповівши нічого.

— Та будь же ти проклята! — промовив тоді старий Корж їй услід. — І ти, сину, що дозволив топтати віру батьків . . .

***

Змінилося все в її житті. Тепер часто, майже щоднини просиджувала в них тета Клявдія, оживлена, весела. Вона прибирала малого, бавила, одягала в пікантно пошиті мініятюрні вояцькі уніформи, віщуючи малому військову кар'єру. Вони виходили на проходи, на гуляння в місто.

Яро бував між ними наче чужа людина. Він ішов до роботи, вертався мовчазний, байдужий. З ним діялося щось погане. Він нидів ввиджки, обличчя темніло. Одного ранку він не підвівся. Знайшли його в його кімнаті безсилого, півмертвого. Біля нього — калюжа крови. Тета Клявдія, що саме надійшла, заметушилася діловито, подзвонила. Над'їхала карета, його забрали. Страшна грудна недуга виявилася в гострій формі.

Його перевезли в гірську санаторію. Льоля приїздила до нього декілька разів. Лежав на шпитальному ліжку, дивно спокійний. Вітав її усміхом, ніби нічого поганого між ними й не було. Запитував про дитину, оглядав привезену світлину, ховав під подушку. Просив, щоб розказала йому що. А вона не могла зустрічатися з його очима, не знала, куди дивитися, що почати. Зір мимоволі зупинявся на його блідих руках, на довгих, худих пальцях, що мертво лежали поверх білого коца. Тільки інколи здригались вони, наче у відрусі його незнаних думок. Оці руки . . . Це вони так вихором гуляли по струнах, вичаровуючи казки. Це вони материну ласку й тепло пригадали їй. Тепер у них, мабуть, холод. Наче воскові, прозорі, застигають.

А він, не діждавшись від неї слова, говорив сам. Що їй нудно отак. Пішов би з нею, коли б міг погуляти. О, яка краса! Ліси кругом санаторії, сосни, ялини. Пішли б доріжкою, присіли на лавочці. Ах, як би він хотів вийти тепер з нею! Йому згадуються їх зустрічі в парку. Вечори . . . небо вечірнє, зорі, що впали на срібну дорогу . . .

Вона лишала його, прощаючись поспішно, щоб не розридатися при ньому. Верталася додому у хатню пустку, у безсонні ночі, коли ввижався їй, як лежить на білій постелі. А руки мертві . . .

Що сталося з нею? Хто помішав так їх життя? Вона в полоні незнаних їй сил. Вона наче діє проти своєї волі. Адже вона так любить його. І так ненавидить все, що добре йому.

Однієї ночі її розбудив дивний зойк. Вона схопилася сполохано, не розуміючи, що це. Малий спав спокійно в ліжечку. Така тиша. Тільки надворі лопотить дощ у безконечній сльоті. Їй самій вже лячно, треба просити тету, щоб ночувала в них.

Світила, боязко проходила по пустих кімнатах. Ось і наріжня, де він любив просиджувати. Його речі . . . Світлини . . . Книжки . . . А он й вона!

Бадура стояла в кутку, як залишив її востаннє. Вона мимоволі підійшла ближче, нахилилася над нею і побачила: щойно урвана струна, звившись, лежала мертво поперек подруг.

Поль Половецький

ДВАНАДЦЯТЬ ЗАГАДОК СФІНКСА

(7)

XII. Чи спроможні українці вільного світу розбити „відьомське коло", створене навколо українського народу, і яка для того потрібна зброя?

Я навів цю вогнисту цитату з дискусійної статті Гол Дрейпера тому, що це товариство „Приятелів" є однією з ланок того „відьомського кола", що його створено навколо українського народу і що його завданням є загальмувати і звести до небуття ураїнський визвольний рух. Не дивно, що вороги роблять, а дивно, що ми самі, часом свідомо, а часом несвідомо, наснажуємо те „відьомське коло" і даємо йому духову поживу.

Не маю жадного сумніву в тому, що ми, при допомозі американських діячів, професорів і журналістів — симпатиків української справи, розіб'ємо вщент „відьомське коло", створене російською білоґвайдійщиною і чорносотенщиною навколо українського народу. Воно фактично вже почало тріскати в багатьох місцях від ударів української правди. Але до його повного знищення ще далеко. Багато зусиль мусимо прикласти, щоб здобути, за виразом проф. Смаль-Стоцького, американську публічну опінію і спрямувати її в проукраїнське русло. А для цього, як він висловився, мусимо створити „важку артилерію".

Геркулесову силу й відвагу потрібно мати, щоб здійснити це завдання, бо ж для того треба викоренити русофільський напрямок в американській закордонній політиці, яким вона керувалася від часу здобуття незалежности. Проте — ніщо не вічне під сонцем Всевишнього! Можемо з певністю сказати, що час і розвиток подій гратимуть нам на руку. Щоб використати ці два чинники, всі мусять усвідомити, що живемо у надзвичайний історичний відтинок часу. Ця надзвичайність полягає в тому, що диявольські сили Кремлю, діючи в перфідний спосіб, зуміли обкрутити круг пальця Західній Світ, зуміли прихилити його на свій бік у вирішальний момент бою і, заволодівши в такий підступний спосіб пів світом, тепер бряжчать зброєю. Надзвичайний період вимагає від нас і надзвичайної поведінки, напрямні якої, на мою думку, мають бути ось такі:

1. Не на словах, а на ділі кожний мусить активно допомагати українським централям морально і матеріяльно, не пропускати нагоди встановити контакт з американськими політичними діячами і всюди сіяти слово правди про поневолення України московським імперіялістичним комунізмом.

2. Віддавати своїх дітей до високих шкіл, бо ж відсоток високошкільної молоді у кожного культурного народу сягає до 8-10, а ми ледве чи маємо один відсоток.

3. Перестати „політикувати", відкинути фракційність у націоналістичному таборі, яка виникла, безсумнівно, під впливом розкладової акції сильнішого і спритнішого від нас ворога. Слова „бандерівець" і „мельниківець" мусять зникнути з українського лексикону, бо вони для загалу мають те саме значення, що ґулліверівські гостро- і тупоконечники, а їх „боротьба" для майбутніх поколінь залишиться духовою порожнечею.

4. Старатися про створення при американських університетах і каледжах катедр української мови та історії, постачаючи для них хоч в мінімальній кількості літературу з українознавства в англійській мові. Наші студенти мусять не припускати жадної нагоди бути присутніми на політичних доповідях при інститутах і забирати слово в обороні і просуванні вперед нашої української справи. Заснування студентських американсько - українських клюбів при каледжах, як показала практика університету в Коломбус, цілком можливе.

Оте ті чотири пункти „важкої артилерії", якими мусимо і зможемо виповнити покладене на нас історією завдання у відродженні суверенної Української Держави.

Але є ще п'ята точка зброї, яку я залишив у резерві, як найбільш сильну, найбільш ефектовну. Маю на увазі Христову віру і силу хресного знамена. Всі ми знаємо з історії, з літератури, з народних оповідань та переказів, яка була сильна віра в наших предків у християнські ідеали. Пригадаю один народний переказ, відтворений у Миколи Гоголя, в оповіданні „Загублена грамота".

Козак - запорожець, що віз до столиці грамоту від Запоріжжя, попав уночі в відьомське коло... Почали з нього глузувати, глумитися над ним, обпльовувати його. А потім запропонували пограти в карти.

Козак погодився. Сіли за стіл.

Ще більше сміється нечиста сила, бо козак не може виграти ні одного разу.

І нарешті пригадав козак, додумався. І вжив щойно згаданої мною зброї, а саме: перехрестив нишком карти під столом.

Що далі сталося — всім відомо: запищало, заверещало відьомське коло... і зникло у безвість.

Українська справа в подібному положенні — у відьомському колі.

Пригадую проповідь о. Берика, виголошену 11 жовтня минулого року після читання Євангелія про воскрешення вдовиного сина, коли він пов'язав прочитане з голодом 1933 року в Україні. Прекрасна, блискуча проповідь!

Тож, коли вживемо всю ту зброю, про яку я згадав, під її ударами розлетиться на порох відьомське коло, створене навколо українського народу. З правдою, вірою і хресним знаменом переможемо ворогів! І переможемо не тільки тому, що хочемо перемогти, а ще й тому, що те відьомське коло є також ворогом американської свободи і американського народу.

Кінець

Микола Фоменко

НА ШЕВЧЕНКІВСЬКОМУ КОНЦЕРТІ В НЮ ЙОРКУ

(Замість рецензії)

В неділю, 4-го квітня велика заля Фешин Інституту була по береги переповнена.

Перед сценою численні пюпітри й інструменти симфонічної оркестри.

Починається Концерт на честь великого Кобзаря.

Це був незабутній концерт.

З усіх боків вражали слухача першорядні (в наших умовах) засоби місцевого виконання програми.

Прекрасна гра акторів, високо - мистецьке читання слів поета (Й. Гірняк), продумана та змістовна режисура (О. Добровольська), таланoвите сценічне та світлове оформлення (Лисняк), блискуча промова голови НТШ проф. Смаль - Стоцького, святочне піднесення „Думки" і, нарешті, щойно народжена симфонічна оркестра під проводом О. Микитюка.

Все це було настільки надзвичайне, настільки вражало нас усіх, що під час програми іноді здавалося ніби в великій, вщерть переповненій залі нема нікого, така була тиша намагнетизована силою сердець, які бились в унісон, символічно зливаючись в одне.

А при появі світла, скрізь можна було бачити хустки біля очей: то люди стримували від переповненого почуття сльози. Так, ми розмовляли тоді з Тарасом Григоровичем, який ніби стояв поруч проф. Смаль-Стоцького.

Ця знаменна імпреза може бути окремою темою для рецензії. Але я хочу передусім говорити в зв'язку з концертом про те, що є найближче до мене, що хвилює і радує одночасно — про симфонічну оркестру. Це є цілком нова подія великого маштабу, в нашому культурно-мистецькому житті.

Вже три - чотири рази ця новостворена оркестра виступала перед великою авдиторією. Але це тільки початок, тільки перші, може не зовсім впевнені кроки її. До неї, в цей організаційний період, треба підходити як до дитини, яка ще не вміє добре ходити, але яка росте щохвилини й безперечно виросте велетнем.

Коли в минулому році, на концерті учнів Музичного Інституту, я висловлював химерні мрії про створення української симфонічної оркестри, я не чекав, що вони можуть бути взагалі здійснені, та ще в такому швидкому часі.

Правда, ця подія відбулася не в тій точці, з якою зв'язувалися ці мрії, але це не робить жадної різниці. В якій точці нашого життя це не трапилося б, завжди буде одночасте позитивне відношення нашого народу до таких високих проблем, як створення симфонічної оркестри.

На цю тему вже писалося, як спеціяльно, так і в зв'язку з іншими мистецькими питаннями в загальному ланцюгу нашого культурного життя. Тому мені вже більше не треба говорити про те саме, що вже відомо всім, а не лише нашій інтелігенції.

Хіба треба говорити про те, що нарід, який спроможний створити свою симфонічну оркестру, свій Музичний Інститут, свій драматичний театр, свою виставку малярів, своїх кобзарів, свої хори — є нарід невмірущий? Ні! — це нарід, який живе не лише у пасивному світлі своєї прекрасної історії, але творить, організує біжуче, поточне життя, далеко від Рідної Землі, на тлі збереження своїх ідеалів, релігії, мови, мистецтва, традицій.

Отже, українську симфонічну оркестру створено і ми можемо тепер радісно вітати один одного з цим фактом.

Коли зважити на те, що мистецтво є душа народу, то симфонічна оркестра зокрема є найглибша духова проява, найвища мистецька палітра його життя, яка ставить народ та його мистецтво на один рівень з загальним світовим мистецтвом усіх народів.

Симфонічна оркестра це є певна ознака культурного рівня народу, це є трибуна для вітчизняних композиторів, з якої вони мають можливість говорити з народом на своїй мові. Симфонічна оркестра це вже дві третини опери, бо інших елементів, з яких складається це синтетичне мистецтво як хор, балет, режисура, співаки - солісти, малярі - декоратори (не говорячи вже про технічний театральний персонал) легше організувати навіть і в наших умовах. Важко перебільшити факт створення симфонічної оркестри.

Колись ініціятори розкажуть нам, як це їм вдалося зробити, і що вони потребують. Я тільки знаю, що це було б не легко зробити і навіть звичайним шляхом, в нормальних умовинах — шляхом запрошення оркестрантів на постійну гоноровану працю, але як я довідався, вся ця кольосальна акція була започаткована на ... ентузіязмі. Неймовірно — але це так. В нашому житті ми були не раз свідком безкоштовного служіння своєму народові і грішми й часом, але систематична праця в оркестрі, це трошки більше, ніж скласти одноразову грошову пожертву, або відвідати декілька засідань і взяти участь у рішеннях бодай важливих питань. Це є постійна настирлива робота, яка відбувається до того ж після звичайної щоденної праці кожного учасника, і розуміється, цілком безкоштовна.

Якщо зважити на те, що кожна симфонічна оркестра взагалі потребує невтомної, досить довгої праці диригента, то оркестра яка проходить лише організаційний період, та ще складається з аматорів (може і дуже добрих) потребує праці у десять разів більшої та в двадцять разів довшої.

Уявляю собі; скільки часу мусять ходити оркестранти на проби, які ідуть вже, як мені відомо, більше ніж півроку, два чи три рази на тиждень? Але ж ходять і працюють для загального добра та національної гідности. Це говорить про велику дійову силу ентузіястів, які не зітхають з сумом: „Ось, якби нам та симфонічну оркестру! Ось, якби нам та Музичний Інститут!" — а наполегливо для цього працюють, здебільшого, не тільки безкоштовно, а, навіть часом викладаючи ще зі своєї кишені, аж поки започаткована ними справа не стане виглядати цілком реально.

Чи треба говорити про те, що ці люди та їх славні діла потребують всілякої підтримки та всебічної допомоги, як моральної, так і матеріяльної? Вони потребують також (і повинні мави) фахових, щирих та об'єктивних рецензентів, які'б суворо, але доброзичливо і справедливо оцінювали їх працю та вказували на їхні хиби і помилки.

Ентузіязм — велика рухова сила, вічне джерело процесу та культурного підвищення. А хто ж такі ентузіясти, як не той самий нарід, його передова група, яка мусить бути світлим прикладом для всіх нас!? Та скільки ж можна тримати ту чи іншу справу на ентузіястах? Колись треба підложити під їх плятонічні започаткування професійний ґрунт, якщо ми справді хочемо вивести ту чи іншу справу зі стану аматорства та підняти її на вищий щабель.

Я гадаю, що ті українці, які приїхали з „чарівної країни„ „червоного сонця", певно ще не забули, як це „сонце" насилу примушувало всіх нас пекельними муками НКВД, та кулями, в супереч нашим ідеалам та баженням, голодних, голих та босих, — підтримувати грішми декількасот-тисяч комуністичних варварів у всьому світі!

Певно також, що ці українці не забули, в якій формі це „сонечко" відривало від наших шлунків, від нашого життя останні копійки, на ненависну нам комуністичну пропаґанду, на різні „культзбори", на членські внески „профспілкам", на „мопри", на осоавіяхеми", на численні розбійницькі „п'ятирічки" й інші комуністичні грабунки. Звичайно, все це ми мусіли робити під червоним терором, та ще й для свого власного поневолення. А тепер, тут у дійсно вільній, чудовій країні, находячись в прекрасних економічних умовинах, невже ми не зможемо, без всякого примусу, цілком добровільно без лапок, за нашим бажанням та ідеалами підтримати декілька сот власних мистців, які працюють для всіх нас?

Після цього заключення своєї статті, я раптом, мимоволі відчув якусь то невпевненість:

А що, коли я неправий? Що, коли внаслідок її, замість радісного піднесення (яке я і сам відчував), прозвучить образливий сміх: — „Вач, чого захотів?".

Якщо це так, то не беріть мені за зле і заздалегідь простіть.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Міннеаполіс, Мінн.

Зразкова Академія

У неділю 28 березня ц. р. українці Міннеаполісу — Сейнт Полу (Міннесота) урочисто відсвяткували 15-ту річницю проголошення самостійности Карпатської України.

Спеціяльно до академії артист - маляр О. Канюка виготовив графічно по-мистецьки оформлене двомовне запрошення. І перед академією це запрошення дістали майже всі українці обох міст. Академія відбулася в залі школи св. Боніфатія у Міннеаполісі. Присутніх було понад 400 чол.

Удекорування сцени, переведене відомим мистцем - малярем О. Булавицьким, нагадувало кращі зразки подібних удекорувань у великих осередках наших Рідних Земель. Воно зосереджувало увагу присутніх на основному: на тлі могутнього карпатського влісу — транспарент „Карпатська Україна 1939-1954", державний герб України, герб Закарпаття і справді бездоганний щодо майстерности портрет президента Карп. України сл. п. о. д-ра А. Волошина.

Вступом до академії був американський гимн у прекрасному виконанні народженої в Міннесоті п-ні Люби Перчишиної.

На належній висоті стояла інсценізація акту проголошення самостійности Карпатської України у виконанні Пласту і СУМА (мистецький керівник п. Д. Штогрин).

Обабіч портрету великого сина Нації, А. Волошина, у зосередженій урочистій мовчанці закам'яніли юнаки і юначки в різних убраннях — від карпатського січовика і до дівчини гірського села, — поєднані одним почуттям, однією ідеєю... І чітко, як і тоді в історичній залі Хусту 15 років тому, лунали слова, відчитані п. В. Миковичем, слова, дорогі серцю кожного українця — від Тиси до Кубані — слова могутнього пориву нашої Срібної Землі до віками вимріяної незалежности: „Карпатська Україна є незалежна Держава..."

Після офіційного відкриття академії головою Товариства закарпатців, настоятелем церкви св. Арх. Михаїла, Вчс. о. С. Віляком, який закликав присутніх до вшанування пам'яти поляглих за волю та незалежність Карпатської України, — відомий громадський діяч, проф. Міннесотського університету О. Грановський, виступив з рефератом про ті події, що відбулися вже 15 років тому, але й досі живуть і житимуть завжди у наших серцях, нашій пам'яті.

У своєму змістовому рефераті про події в Закарпатській Україні, збагаченому його особистими спогадами про Срібну Землю саме в 1939 р., — проф. Грановський дав глибоку аналізу героїчного зриву Закарпаття і тієї великої моральної підтримки, яку дали Закарпаттю українці Америки, віддалені від Рідної Землі тисячами миль, але, водночас, нерозривно з нею пов'язані, підкреслюючи цим ще раз прагнення всієї нації до незалежности, підкреслюючи свою любов до України.

Надзвичайно вдалим завершенням реферату була майстерна деклямація п. Я. Корсунського відомого вірша В. Сосюри „Любіть Україну".

Наступною точкою академії був виступ збірного хору під керівництвом п. А. Мойсіяхи, який довгі роки прожив на Закарпатті, вкладаючи, як учитель, зерна національної свідомости в серця дітей Закарпаття.

У першій частині академії хор виконав: „Під Бескидом красним" (слова о. д-ра А. Волошина, гармонізація Д. Петрівського), „Ой, у полі жита много" (народна пісня, гармонізація Д. Петрівського) і „Ой, на горі пшеничейька" (народна пісня, музика А. Кошиця).

У другій частині академії, перед її закриттям, хор виконав: „Карпатські січовики" (слова Я. Славутича, музика Г. Китастого) і „Козака несуть" (музика М. Леонтовича).

Виступи хору, що складався з понад 40 осіб, були також вдалі. Успіхові хору в значній мірі сприяло і те, що у його складі було кілька справжніх майстрів співу — протодіякон - диригент о. М. Бринь, протодиякон о. М. Поліщук, а також і молоді солісти. Збірний хор був справді об'єднаним, справді соборницьким. У ньому біли представники і нової і старої іміграції, люди, приналежні до різних політичних угруповань, а за місцем народження і наддніпрянці, галичани, волиняки, закарпатці і буковинці. Ну, і американці, народжені вже тут у Міннесоті, зокрема співаки з лише недавно присиданої до Метрополії УПЦ карпатської церкви св. Миколая (сестри Шковран, брати Веньо, брат і сестра Курманики і М. Решетар).

Майже всі присутні в залі щиро аплодували хорові. Бо варто було. Хор співав добре.

У 2-ій частині академії, студент університету п. М. Веньо (батьки з Закарпаття) в доротькому, але змістовному рефераті англійською мовою, зазначивши основні етапи історії Закарпаття, розповів про перебіг подій у Закарпатті в 1939 р.

Решта програми 2-ої частини академії складалася з художніх виступів.

Талановита співачка п-ні В. Миколаєнко виконала „Фіялка" (музика Моцарта) і „Маєва нічка" (муз. Ярославенка). Гучні оплески, особливо після виконання другої пісні, були якнайкращою оцінкою співачці.

З великим успіхом відбулися сольові виступи наших молодих талановитих співаків О. Сагуленка — „Минули літа молодії" (слова Т. Шевченка, муз. Нижанківського) та „Гетьмани" (уривок з Гайдамаків, муз. М. Лисенка) і Д. Грушецького — „Ой, чого ж ти, дубе" (пісня Сірка з музичної драми Стеценка „Про що тирса шелестіла) та „Над Дніпровою сагою" (слова Т. Шевченка, муз. Заремби). І хочеться вірити, що і Сагаленко і Грушецький донесуть свої варті того голоси і здібності до рідних земель, до їхніх великих заль.

Акампаніяторкою всім солістам була панночка Е. Верецька, яка теоретичні знання музики, винесені нею ще з України, сполучає з все зростаючою на наших очах майстерністю техніки гри.

Добрим був також виступ тріо (сестри Верецькі і Зоя Семенець), у супроводі п-ні Н. Пашенко. Свіжі й чисті дівочі голоси з глибоким почуттям проспівали „Рано - вранці я вставала" (народна пісня, муз. М. Лисенка) та „Ой, у полі могила" (гармонізація Д. Петрівського).

Не на нижчому рівні стояла і мистецька деклямація п-ні Г. Кротюк „Україна" (М. Щербака), п-ні О. Хоролець („Багато впало борців") і п. Д. Штогрина, який, з великим розумінням духу творчости І. Франка, продеклямував його „Великдень".

Наприкінці академії о. Степан Віляк висловив щиру подяку всім численним учасникам академії і всім присутнім у залі.

Хор і присутні завершили її співом національного гимну.

Розходячись з академії, майже всі присутні висловлювали в тій чи іншій формі глибоке задоволення нею, справедливо підкреслюючи її соборницький характер.

Успішне переведення академії було зумовлене, поперше, щирим бажанням всіх її учасників якнайкраще виконати свою частку спільної справи, а подруге, у рівній мірі — справді величезною організаційною роботою, переведеною Всч. о. С. Віляком, і його фактично єдиним найближчим помічником у всій цій роботі ін. В. Романовським.

Микола Дербуш

М. Островерха

ЗНАЙТИ СЕБЕ, ШУКАЮЧИ...

(З приводу виставки Гніздовського)

... За чужими модернізмами — в мистецтві і в літературі та музиці — не пропадаю. А за українськими модернізмами — шукаю. Вже з натури такої — я. Барвінський, Косенко постійно сповнюють українську душу гомоном українським. „Покійний" автор „Золотого Гомону", як розпустив свої голуби в синяву вільного неба Києва, то вони, напевно, й нову волю зустрічатимуть, літаючи в душах наших змагань і мрій. Якби не безхарактерне вольтеріянство і крайнє невірство в Бога, то й Микола Хвильовий був би носієм українського модернізму в літературі. Юрій Нарбут і Анатоль Петрицький та Михайло Бойчук завсіди будуть милевими стовпами на шляху нашої духової культури мистецтва. Бо ж така ця наша духова традиція старовиною сива й шаноблива, що ми, ті свідомі цієї духової вартости, не підемо за Гонеґерами, Жідами - Кестлерами, Матісами: вони ж і не генії, то й не є вони духовим скарбом уселюдської скарбниці.

З такими зарисами думок ішов я на відкриття виставки образів Якова Гніздовського у Ward Eggleston Galleries, 969 Madison Ave., New York 21, N. Y. В захисному сальонику застаю багате гроно наших і чужих любителів мистецтва. Експонатів не багато — всіх 24 образів, усі олія, 16 і різьби, теракова, 8. Але, увійшовши до сальону виставки, мило вразить вас одностайність стилю експонатів, їх естетичний добір, технічна охайність виставки.

„Хто знає творчість Я. Гніздовського за останнє десятиріччя і порівнає її з працями мистця виставленими на цій виставці, той ствердить одне цікаве явище: творчий, позитивно взявши, процес у мистця триває. Як узяти його колишній „Портрет С. М." і з ним зупинитись на „Двох існуваннях", що на цій виставі, то це два різні собі світовідчування, два різні психологічно моменти. Проте, як станемо перед працею мистця, тут виставленою, „Поле кукурудзи", то момент естетичного чуття і вичуття той самий, що й у „Портреті С. М." І саме цей момент, ця лінія у мистця робить його вартісним на його новому етапі творчости. Цей момент виявляє, що духово він не зірвав із українською духовою традицією: ясність думки, що дістали ми від старого Трипілля й утвердили Геллядою, лірика лінії, ритм кольорів і культурна їх тональність, а все разом — естетика, що є обличчям культури мистця. Спокійний фактурою, український кольоритом — зокрема „Поле кукурудзи", „Кіш із кукурудзою" і „Дині", це зразки національного — духом, а не змістом! — мистецтва. Чи не приведе вас „Поле кукурудзи" до наших старовинних килимів? Чи не відчусте в серці тужливий тон сільської гарасівки, дивлячись на „Дині"?

Не менше цікаві і — як слушно дехто сказав — мистецько дотепні його теракоти. Найбільше легкости, гармонії і лірики вичуваємо в композиції „Танець". Та й тарілки, в першу чергу та за трипільським мотивом, треба підкреслити тут і на додатню сторінку помислів мистця зарахувати.

На цьому етапі своєї творчости Яків Гніздовський показався цікавим і позитивним та новим. А це дуже важне: бути новим. Проте, процес триває. Напевно, що й сам мистець про це найкраще знає, чує, що тепер зупинятись йому на цьому етапі не можна, бо було б вельми рисковно для мистця і його творчости: не розгубитись у ритмі орнаменту, що становить головний елемент у всій його теперішній творчості.

Спорт

ФУТБОЛЬНІ ВИСЛІДИ останньої неділі:

Національна Ліґа — Ню Йорк

У С К — PALERMO 5:1
Swedish — Malta 4:3
Danish — Warsaw 5:1

Чаша Національної Ліґи — Ню Йорк

Yonkers — Gjoa 4:4

Ліґа стейту Ню Джерзі

Entre Nous — Hungarians .. 8:3
Iberia — Falcons B 1:0
Erie A.C. — Maritimo .. (перерв.)

Чаша стейту Ню Джерзі

Elizabeth — Falcons A 2:1

Товариські

УСК Січ Елизабет — Kearny Un. 4:2

Елизабет, 11 квітня. — Товариські змагання з рештками професіоналів, які в мистецьких грах Ліґи Ню Джерзі двічі програли зі Січчю 0:9 та 0:1.

Замітня поправа в лінії нападу Січі, де індивідуально не бракувало пробліснів гарної гри і добрих стрілів. Побажаною є ще більша співпраця цілости нападу. З лучників Копецький вив'язався краще, випрацьовуючи стрілові позиції, хоча і сам не стріляв. Ліва сторона оборонних формацій була слабша, як теж відчувалося відсутність контуженого Олинця.

На вирізнення заслуговують: Вітюк, Федишин, Маланчук і Панкевич. Від Гарасима можна вимагати кращої і кориснішої для команди гри, тим більше, коли він грає на позиції середущого помічника.

В наступну неділю Січ зустрінеться в товариській грі з першуном Національної Ліґи УСК-ом Ню Йорк, на грищі УСК-у.

В. С.

УСК Ню Йорк — ПАЛЕРМО 5:1 (2:1)

Ню Йорк, 11 квітня. — По цих змаганнях, у симпатиків УСК-у, знову повеселішало обличчя. Крім амбіції і волі перемоги, які все ціхують ту дружину, УСК цим разом показав гарну — комбінаційно, і продуктивну — тактично обдуману гру.

Головно лінія нападу є „атомовою зброєю" УСК-у, що своїми скорими і точними загранями кожну акцію кінчала стрілом - бомбою на ворота противника. Вислідом цього було — при добрій грі воротаря і стягненні 6-ох змагунів противника до оборони — лише 5 воріт (Банах 3, Голюка 1 і Колодій 1).

Дефензива УСК-у добра в розбиванні акцій противника, а воротар — Цьолко, як завжди її підпора.

Справивши деякі недотягнення, — грати більше лівою стороною нападу, значить переносити гру, що є продуктивне для дружини і дає змогу відпочати правій стороні; в лінії помочі подавати точніші м'ячі своїм партнерам, очевидно долиною; а в лінії оборони, позбутися майже на кожних змаганнях одного непокриття — будемо певні перемог і здобуття чемпіонату Національної Ліґи за 1954 р.

А.

УАСТ РОЧЕСТЕР — ІТАЛІЙЦІ 4:3 (1:2)

В неділю, 4 квітня ц. р. започатковано весняну рунду мистецькими змаганнями копаного м'яча проти зміцнених італійців. Хоч офіційно називається „весняна рунда", в дійсності ці змагання можна б зачислити до зимових. Площа вкрита снігом, а морозний вітер нагадував зиму. В ході змагань площа перемінилася у велике багно. Річ ясна, при таких умовинах змагання потерпіли на тяглості акцій.

Вже спочатку помітно виразну перевагу рочестерців. Тільки стріловий пех нападу не дозволяє використати підворітних ситуацій. Італійці обмежилися до випадів, два з яких були успішними. Друга половина приносить ще більш гнітучу перевагу УАСТ. Після вирівняння, італійці здобувають в одному з випадів провадження. Але скоро приходить вирівняння для УАСТ з карного копу за фавль Вирівняння для УАСТ приходить з карного копу за фавль на Каматові. Десять хвилин перед кінцем Камат здобуває переможні ворота. Крім нього, ворота для УАСТ здобули: З. Снилик 2 (одні з карного) і Ґрабавскас.

Склад УАСТ: В. Захарченко, Р. Павлович, В. Рубін, Л. Стасюк, З. Снилик, Ф. Валь, Д. Мельник, М. Бабяк, Адам, Ґрабавскас, В. Камат, М. Шевчишин, М .Ортинський, Когут.

Л-юк

С .Т. „УКРАЇНА" — ДАНЦІ 0:5 (0:1)

Лос Енджелес. — Високу програну спричинило немале нещастя, яке трапилось цих змагань, Воротар С. Т. „Україна" Володимир Проців, який вилікувавши руку після попереднього зломання, в 30 хвилинах гри ломить цю саму руку в іншому місці знову. Щиро співчуваємо дорогому нам Володі.

С. Т. „УКРАЇНА" — ЮГОСЛАВ'ЯНИ 5:3 (4:1)

Всі ворота для С. Т. „Україна" здобув Д. МекШеррі.

С. Т. „УКРАЇНА" — ПОЛЬОНІЯ 1:1

Ворота здобув Н. Павленко.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Бр. св. о. Николая, відд. 5 відбудуться в суботу, 17-го квітня, о год. 7:30 веч., в залі У. Д. Гор. Клюбу 25-06 — 31 St. Просимо всіх прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Буде звіт контр. комісії за перший квартал. Довгуючих членів проситься вирівняти свій довг. — М. Ливицький, предс.; Гр. Василик, кас.; П. Варнич, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во ім. І. Франка, відд. 83 повідомляє своїх членів, що місячні звичайні збори відбудуться в суботу, 17-го квітня, о год. 7-ій веч., при 847 Норт Френклин. Збори переноситься на суботу, тому що на неділю припадає латинський Великдень. Почавши від травня збори відбуватимуться в суботу через літній час. Проситься членів прибути і вирівняти свої вкладки. — С. Чорномаз, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Укр. Січ, відд. 170, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 18. квітня, о год. 6. веч., в У. Н. Домі, 183 Fleet St. Проситься членів громадно прибути вирівняти свої вкладки, як також буде звіт з балю. — П. Мелень, предс.; І. Грабар, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. І. Хрестителя, відд. 270, відбудуться в неділю, 18. квітня, о год. 3-ій попол., в У. Н. Домі. Проситься членів прибути на збори до обговорення нової справи для нашого Братства. — Т. Гіль, пр.; М. Баран, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Т-во ім. І. Франка, відд. 372, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 17-го квітня, о год. 7-ій веч., в Домі VFW, Вашинґтон вул. Проситься всіх членів обов'язково явитися на збори. Просимо приєднувати нових членів до нашого Т-ва. — А. Кручак, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ.—Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка, відд. 252, відбудуться в неділю, 18-го квітня, о 12-ій год. вполудне, у залі при 2250 В. Кортез вул Проситься членів прийти і вирівняти вкладки. — Когут, секр.

АНСОНІЯ, КОНН. — Т-во ім. А. Бончевського, відд. 10, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 18. квітня, зараз по Сл. Божій, в парафіяльній залі. Проситься всіх членів прийти на збори. Довгуючих членів проситься вирівняти свої вкладки. — М. Хома, предс.; В. Глива, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. — Т-во ім. І. Франка, відд. 103, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться 17. квітня в церковній залі, 1025 Савт 11 вул. і Вашинґтон, а не на Скат, бо Т-во змінило залю. Проситься усіх членів прийти і заплатити свої вкладки; в противнім разі будуть суспендовані. — В. Колодрубець, предс.; К. Герис , секр.; П. Стецик, кас.

ГЕМТРЕМК, МІШ. — Т-во ім. М. Шашкевича, відд. 94, повідомляє членів, що надзвичайні важливі збори відбудуться в суботу, 17. квітня, о год. 7-ій веч., в залі У. Д. К. при 2376 Ґрейлінґ вул. Проситься всіх членів прибути на збори обов'язково. Довгуючим членам пригадуємо вирівняти вкладки. — Е. Зубальський, предс.; Й. Морозовський, кас.; М. Прихітко, фін. секр.; М. Мандрух, рек. секр.

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, відд. 147, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. квітня, в парафіяльній залі, 203 Н. Фронт стр., о 1-ій год. попол. Проситься членів прийти сповнити свій членський обов'язок. Зараз о год.4-ій будуть загальні передконвенційні наради з окружними відділами в справі відсвяткування 60-літнього ювілею УНСоюзу. Просимо членів місцевого відділу, урядників і делеґатів околичних відділів взяти численну участь. — І. Зазворський, предс.; Г. Біленький, кас.; І. Федорак, секр.

ГЕМТРЕМК, МІШ. — Т-во Згода, відд. 20, повідомляє членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 18. квітня, о год. 2-ій попол., в У. Хаті при Ґрейлінґ вул. Обов'язком кожного члена прибути на збори. Буде фінансовий звіт за 3 місяці контр. комісії і є важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглости. — М. Прихітко, предс.; Н. Триш, рек. секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Збори Бр. св. о. Николая, відд. 106, відбудуться в неділю, 18. квітня, в домі відділів УНС, 843 N. Western Ave., о год. 12. вполудне. Просимо членів і члениць прибути тай заплатити свої вкладки, бо у день Великодних Свят 25. квітня вкладок збирати не будемо, а розмет до УНС мусимо вислати не пізніше як 26-го квітня. Н. Гуль, предс.; М. Попіль, кас.; Г. Дацьків, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Т-во ім. Т. Шевченка, відд. 64, повідомляє, що збори відбудуться в суботу, 17. квітня, о год. 7:30 веч., під ч. 482 Main St. Будуть дуже важні збори. Просимо всіх членів прийти. — Секр.

Посмертна Згадка

ВИСОЦЬКИЙ ІВАН, член Б-ва св. Петра і Павла 145 відділ УНСоюзу в Алтуна, Па., помер 30-го березня 1954 р. Покійний родився 1894 р., в Бірчі, пов. Добромиль, Зах. Україна. Полишив в смутку дружину Катерину, дві доньки, одного сина, 5 внуків і сестру. — В. И. П.!

А. Марчишин, секр.

АННА ЧОРНІЙ, члениця Бр. св. Арх. Михаїла, відд. 476 УН Союзу в Гудсон, Н. Й., померла по тяжкій недузі 26-го березня 1954 р., проживши 62 роки. Покійна роджена 1892 р. в селі Кашнянки, пов. Скалат. Зах. Україна. До УНС вступила 1931 р. Оставила 4 доньки і 2 синів. Похорон відбувся 30. березня з погребового заведення до церкви св. Арх. Михаїла, а відтак на цвинтар Гудсон Сіті Парк Семетери. — В. Й П.!

П. Маряк, секр.

ЩИРУ ПОДЯКУ

складаю всім, що брали участь у похороні мого мужа

сл. п. о. Івана Лехицького

Щира подяка Всеч. Митрополитові Йоанові та священикам, які відвідували о. Лехицького в шпиталі в часі його недуги та віддали йому останню прислугу відправленням парастасу, панахиди й похорону. Зокрема дякую Всеч. о. Протоєреєві Іванові Савчукові, о. Мітратові Левові Весоловському, та о. Проєреєві Дмитрові Лещишиному, що зайнялись похороном, а Презвитерській парафії в Ню Йорку й її пасторові Волод. Купчинському за співчуття.

Дякую Родині, що приїхала на похорон із Шікаґо, Скрентону, Ансонії, Йонкерсу, Ню Дж. та Л. Ай., дякую всім Приятелям та Знайомим, Організаціям ОДВУ, УЗХ та 204 відд. УНСоюзу, дякую всім Парафіянам і молоді з Вілмінґтону, Мілвілу, Филаделфії та інших околиць, що взяли участь у похороні, дякую тим усім, що прислали цвіти та зложили пожертви на Служби Божі з парафії Арнолд, Мілвіл, Джансон Сити й Провіденс, дякую всім, що висловили свої співчуття, дякую Сестрицтву „Дочки України" й членицям УЗХ за приготування перекуски по похороні.

МАРІЯ ЛЕХИЦЬКА, дружина.

†

Ділимося сумною вісткою з Приятелями і Знайомими, що в Лондоні, Англія, упокоїлася в Бозі по довгій і тяжкій недузі, 28. березня 1954 р. прийнявши Найсвятіші Тайни, наша найдорожча сестра

бл. п. Юлія з Кривих Писарева

проживши 53 роки. Покійна була учителькою середних шкіл в Україні, письменницею, учасницею визвольних змагань УГА, політв'язнем концентраційних таборів в Сибірі та польських тюрем.

Похорони відбулися в суботу, 3. квітня 1954 р. на католицький цвинтар St. Patrick's у Лондоні.

Горем прибиті:
ОСИПА, ОЛЕНА, сестри
МИХАЙЛО ПАСІКА, ОМЕЛЯН КАРАТНИЦЬКИЙ, шваґри
НАДІЯ, МАРТА, ЕВА, сестрінниці

ПРОДАЖ БІЛЕТІВ НА ЮВІЛЕЙНИЙ ФЕСТИВАЛЬ УНС

(Дня 16-го травня 1954 в Карнеґі Голл).

Квитки на імпрезу з нагоди 60-річчя Українського Народного Союзу 16. травня б. р. в Carnegie Hall можна набути в секретарів відділів, а саме:

Відділ:
5 PAUL BARNYCH, 23-90 — 29th St., Astoria, L. I., N. Y.
8 WASYL MANDZIJ, 70 Chestnut St., Yonkers, N. Y.
25 J. GIBAYLO-GIBBONS, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
27 OSTAP OLESNYCKYJ, 228 Peshine Avenue, Newark, N. J.
69 MICHAEL LYKTEY, 35-10 — 35th Street, Astoria, L. I., N. Y.
97 WILLIAM TABACHUK, 188 Hope Avenue, Passaic, N. J.
117 SEMEN KUCHMA, 214 East 10th Street, New York, N. Y.
130 H. LUCHANKO, 257 East 2nd Street, New York, N. Y.
155 M. CHUMER, 343 Laurie Street, Perth Amboy, N. J.
158 J. PAWCHAK, 101 South 1st Street, Brooklyn, N. Y.
160 M. KOSTYSHYN, 145-02 Liberty Avenue, Jamaica, N. Y.
171 STELLA RYAN, 88 Terrace Avenue, Jersey City, N. J.
194 Dr. Y. PADOCH, 33 Hillside Avenue, Mahwah, N. J.
194 WASYL NYKYFORUK, 740 E. 9th St., New York 9, N. Y.
200 STEPHEN SHIPKA, 127-28 — 102nd Road, Richmond Hill, L. I., N. Y
204 WASYL HASIY, 527-9 East 12th Street, New York, N. Y.
281 L. BACHYNSKY, 46 Washington Parkway, Bayonne, N. J.
293 Mrs. M. DEMYDCHUK, 416 — 17th Street, Brooklyn, N. Y.
361 PETER KUCHMA, 95 East 7th Street, New York, N. Y.
371 J. BARANIUK, 159 Melrose Avenue, Irvington, N. J.
455 Mrs. M. BLYZNAK, 318 East 6th Street, New York, N. Y.

Рівнож в крамницях:
ARKA, 48 E. 7th St., New York,
SURMA, 11 E. 7th St., New York,
EKO, 145 Second Ave., N. Y. C.
VARIETY BAZAAR, 91 Mercer St., Newark, N. J.
NASH BAZAAR, 77 E. 7th St., New York, N. Y.
SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЦІНИ місць: Льожі $3—$2.40, партер $2.40, 1-ий балькон $1.80, 2-ий балькон $1.50.

Замовлення на білети проситься надсилати з належитістю.

ТАРЗАН, ч. 3261. Смертельна гра.

Тарзан знав, що його шанси перемогти одного лева завжди полягали в хитрощах. Але боротьба з двома зовсім знищувала всякі шанси.

Він знав, що один лев, звичайно не зачепить тіло людини, про яку думає, що вона мертва. Але два леви?, — він про це знав, — цього не можна передбачити.

І тоді один із левів його побачив. З риком, що стягнув увагу інших, кинувся він на Тарзана. Користаючи з цих малих шанс, Тарзан впав на землю і лежав тихо.